

et dur», no relacionat amb *jar(d)* «gros caïllou»; de fet, la *-d* d'aquest darrer, que sembla secundària i menys estesa, pot ser deguda a *jarđ* «poil long et dur» més que més perquè tant aquesta matèria com el «caïllou» causen punxades (comp. el cast. *guija* ³ «piedra pelada y chica» de l'antic *aguija* que es creu ser del ll. vg. PETRA AQUILĒA 'pedra aguda'). — ²⁰ És molt possible que el nom de lloc, *Las Carribas* (al terme d'Aulet, Ribag.), que és un vessant cobert d'alzines i tartareta, sigui l'alteració d'un originari *carriga* 'vessant de clapissa' per la influència de *riba*. JCor. recorda haver registrat *Carriba* en alguns pobles de l'Isàvena, també a Cabó i Nargó (Segre Mitjà), 1957. — ²¹ Però JCor. (s. v. CORRUĀ, n. 2c) també reconeix que *carriga* pot ser en realitat una alteració de *carruga* (II, 974b 6ss.). — ²² Cf. basc *karrika* «calle» (López-Mendizábal, *Dicc. Vasco-Cast.*, 5.^è ed., p. 250). — ²³ D'altra banda, però, alguns topònims catalans de la zona nord-oest s'expliquen a base del basc (*k*)*arri* 'pedra': *Carcolze*, nom de poble esmentat a l'acte de consagració de la Seu d'Urgell de 839 com *Karcho-bite*, s'explica pel basc *karri-ko-bide* 'camí de la penya', poblet al qual s'ha de pujar vorejant un penyal gegantesc (JCor., E. T. C. I, 86; II, 204); hi ha, ²⁵ a més, *Carreu* al terme d'Abella (Conca del Tremp), *Serra del Carreu*, *Riu Carreu*; així que JCor. en els seus estudis dels anys 50 solia explicar el cat. *quer* < basc *karri* (ib. II, 204, n. 14). — ²⁴ R. Williams, *Lexicon Cornu-Britannicum*, Londres 1865, ³⁰ s. v. *carn*, fa constar que en els dialectes irlandesos s'usa *carn* en el sentit de «a rock». — ²⁵ O. Pughe escriu, segons sembla, la *-r-* amb valor de *r̄*; la pronúncia *káreg* m'ho confirma el professor Gethin Hughes, gal·lès, de la Universitat de Toronto. — ³⁵ ²⁶ JCor. es refereix a aquest fenomen en *DECH*, s. v. *sera*, n. 7 (v, 217a33ss.) cridant l'atenció sobre les següents formes existents en alguns parlars aragonesos: *bario* per *barrio* a Ansó i Gistáin, *bariella* a Bielsa (i d'on *barilla* usat a Puebla de Híjar, murc. ⁴⁰ *varilla*); i s. v. *carrillo* esmenta la variant *carillo* ja en APal. i existent a més en l'alt aragonès (ib. I, 895a54ss.); JCoromines ens informa, a més, que el nom del poble *Borriol* es diu a Castelló de la Plana *Boriol* o *Buriol* (nom procedent de BURRUS i documentat amb *-rr-* en la *Cròn.* de Jaume I) i sospita també que pot haver-hi qualcom d'això en el contrast que existeix entre el cast. *sera* < *SARIA i el cat. oc. i arag. *sàrria* (v, 198a58). — ²⁷ Meyer-Lübke hi inclou ultra el cat. *quer* només el poit. *širō* i fr. ³⁰ sud-est *tsirō* 'munt de pedres' i tot i sospitar una relació entre aquests i el cat. *quer* no li semblava que *chiron* amb la seva *-i-* seria normal en un derivat de *CARIU per no conèixer evidentment les variants amb *cher*, *chier*, *cheiroun*; en tot cas, va atribuir *širō* i *tsirō* a l'origen gal sense més detalls, mentre el cat. *quer* a l'ibero-basc **karri*. — ²⁸ Martin Minassian, *Manuel Pratique de l'Armenien Ancien*, Paris 1976, p. 435. — ²⁹ Vegeu sobre aquesta qüestió: A. Luchaire, *Étude sur les idiomes pyrénéennes* ⁶⁰

(Paris 1879), reimpressió 1973, cap. «Les races historiques», pp. 17ss., especialment p. 24. — ³⁰ Però *carrotxa* 'terra aspra i pedregosa' (Emp.), que inclou Hubschmid entre mots relacionats amb el basc **karri*, no pertany a aquesta família (veg. GARROTXA), i el sic. *carrancu* 'luogo scosceso, dirupato e profondo' s'explica més aviat com a variant de *barrancu*.

Quer, quera, V. car III *Quera* 'pedra d'esmolat', V. *quer*

QUERA, 'corc (de la fusta)', 'pols que fa el corc', del ll. CARĪES 'podriduta, càries'. □ 1.ª doc.: *Libre de les Medic. Part.* (S. XIV).

En aquest llibre, fent referència a «la vertut de la quera de les bigues», hom diu: «la *quera* de les bigues nedege les plag<u>es velles e guarex-les» (p. 62). I el verb derivat *querar* 'corcar' apareix en el text valencià de fi S. xv, *Procés Olives*: «Si'l vell pogués tant - com té lo desig, / Tostemps *queraria* - lo seu negre verme» (v. 2176).

Ultra aquests textos, un de caràcter científic l'altre satíric, no trobem aquests mots en els escriptors medievals (potser per ser mots gairebé anti-poètics) i ni tampoc en els lexicògrafs posteriors (1507, Busa-Nebr., 1647 *DTo.*, 1696 Lacav.) fins a Belv. 1805; Lab. 1840 ens dona s. v. *quera* «corch, cuquet que rosega la fusta, y la reduheix a pols», «La pols a què reduheix la *quera* la fusta». El *DAG*, s. v. il·lustra aquesta darrera acceptió per un exemple de Verdagner: «y la fumera y flames amunt se caragolen, / ab *quera* y pols dels ròncs albercs enderrocats» (*Atl.*, 54); allí s'hi afegeix a més que *quera* és: «desferres d'una casa atterrada quan se n'ha aprofitat tot el menudall possible; així els guixots, les restes del morter, la polsina».

Lab. 1840 també inclou el verb: *querar* «corcar la quera la fusta»; *DAG* hi afegeix *querar-se* 'convertir-se en pols la fusta rosegada pels corcs'. En els nostres dies el trobem usat per Puig i Ferrater: «Les fruites es podrien al canyís, els penjolls de panses feien pols de tan *querats* ---; no hi feia res, la fruita havia d'arribar fins a la collita venidora» (*Cercle màgic*, 19).

Altrament, però, ja pel S. XIX *quera* devia perdre molt de la seva vitalitat enfront de *corc de la justa*: a València avui apareix regionalment en un sentit figurat (*infra*), i CRos 1764 porta només el derivat *aque-rat*, també en sentit figurat (*infra*), Sanelo no recull ni l'un ni l'altre. Els diccionaris mallorquins *DFgra.* (1840) i *Damen.* tampoc no els recullen, però sí el menorquí Febrer i Cardona (m. 1841) en el seu diccionari inèdit amb l'equivalent castellà de «carcoma», sentit que ha continuat en aquella illa.

La noció de 'consumir corcant' normalment associada amb la quera i implícita en el verb ha donat peu, com és natural, a diversos usos de sentit moral. La bèrnia 1840 porta com a segona acc. del verb *querar* 'consumir a poc a poc alguna cosa' i aquestes altres per al substantiu: «cuydado [sic] grave y continuo, que mortifica y consum interiorment», «la persona o